

**ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
РЯТУВАЛЬНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В
ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ**

*С.М.Кучеренко к.психол.н., доцент кафедри прикладної психології
НУЦЗУ*

У сучасних умовах психологічна підготовка є важливою складовою професійного навчання рятувальників ДСНС України. Її специфіка та особливості розглядалися в працях таких дослідників, як М.С. Корольчук, В.О. Лефтеров, С.М. Миронець, Л.А. Перелигіна, В.П.Садковий, О.В. Тімченко, В.Є. Хрістенко, Ю.О. Приходько, О.О. Назаров, та інш..

Професійна діяльність співробітників ДСНС України постійно пов'язана з стресовими ситуаціями, що висуває високі вимоги до підготовки майбутніх офіцерів, які не тільки безпосередньо беруть участь у ліквідації надзвичайних ситуацій, але й здійснюють безпосереднє керування діями підлеглих в екстремальних умовах. Визначну роль при цьому грає співвідношення професійно важливих якостей особистості і напруженості, що обумовлює провідну роль психологічної підготовки як головної передумови формування високої психологічної стійкості рятувальників. На вирішення цієї проблеми направлена як загальна психологічна підготовка, вона формує у майбутнього офіцера готовність до служби, керівництва людьми, до виконання професійних завдань, велику роль при цьому відіграє й ознайомлення курсантів з характером майбутньої професійної діяльності. Так і спеціальна психологічна підготовка, яка направлена на підготовку майбутніх офіцерів до успішних дій у конкретних видах професійної діяльності, вона ведеться з використанням конкретних навчальних технік та технологій максимально близьких до реальної діяльності.

Психологічна підготовка може бути поділена на активну – включає все те, що здійснює формуючий позитивний вплив, і пасивну – те, що запобігає негативним впливам. Найбільш повно зміст психологічної підготовки виражений у спеціальній, яка забезпечує формування у рятувальників стійкості, готовності діяти в небезпечних та екстремальних умовах. В рамках спеціальної психологічної підготовки потрібно моделювати обстановку, яка за складом умов, максимально відповідала б реальній екстремальній, але це не завжди можливо. В цьому разі необхідно на заняттях створювати ситуації, що викликають у майбутніх рятувальників високу напруженість, прояви

швидкості орієнтації, тощо. Це потребує від них активізації тих професійно важливих якостей особистості, які потрібні для дій в екстремальних ситуаціях. Частково це можливо досягнути зміною обстановки, що потребує необхідності ухвалення обґрунтованих рішень або виконання нових дій, так раптові ввідні на заняттях, коли майбутній офіцер не припускав ускладнень, не повністю готовий до них і йому потрібен деякий час для психологічної перебудови, уваги, інтелектуальної напруги тощо.

Напруженість на заняттях, може також досягатися введенням елементів небезпеки. Щоб елементи небезпеки на заняттях служили психологічній підготовці, вони не повинні бути нарочитими, штучними, повинні контролюватися, разом з тим необхідно виключити опіку з боку керівників занять, це дозволить курсантам діяти ініціативно. Запропоновані вправи повинні бути розроблені таким чином, щоб всі курсанти мали можливість з ними справлятися, можливо поетапно, тому що тільки за цих умов здійснюється формування психологічної готовності до професійної діяльності. При цьому необхідно урахувати те, що вправи не повинні перетворювати на шаблон. Значну роль у психологічній підготовці відіграє ознайомлення з наочною обстановкою майбутніх дій, з її зовнішнім виглядом, для цього використовуються фільми, макети, тренажери.

Кожен викладач зі своєї дисципліни має у своєму розпорядженні достатню кількість форм, методів, організації навчального процесу, які при правильному їх використанні забезпечують психологічну підготовку рятувника, яка здійснюється всіма видами занять зі всіх дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Корольчук М.С., Крайнюк В.М Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Ніка-Центр, 2006. - 580 с.
- 2.Основи психологічного забезпечення діяльності МНС:Підручник /За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. – Харків: Вид-во УЦЗУ, 2009. - 217 с.
- 3.Трофімов Ю.Л. Інженерна психологія:[підручник] /Трофімов Ю.Л.– К.:Либідь, 2002. – 264 с.
- 4.Фомич М.В. Розвиток професійно важливих якостей фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: дис...кандидата психологічних наук: 19.00.09 / Фомич Микола Володимирович. – К., 2012.–235с.